
Vladimír Hanzel: Havel se nenechal ovlivnit „hučiči“

Vladimír Hanzel: Havel se nenechal ovlivnit „hučiči“

Vladimír Hanzel byl třináct let osobním tajemníkem Václava Havla a to i včetně celého období, kdy Havel vykonával úřad prezidenta. Jako první také před osmi lety na Facebooku informoval o Havlově smrti. Poznali se už v roce 1986, kdy je spojila láska k hudbě, o které Hanzel psal do tehdejších periodik. A společně také prožívali bouřlivé dny Listopadu 1989.

Jak jste prožíval 17. listopad 1989?

Tehdy byl pátek. Dopoledne jsem podával na hlavní poště dopisy s peticí a novou várkou podpisů proti uvěznění dvou redaktorů samizdatových Lidových novin. Odpoledne jsem se vydal na studentské shromáždění na Albertově. Václav Havel záměrně zůstal na Hrádečku, protože nechtěl, aby ho znovu "preventivně" zavřeli, a také, aby o něm Rudé právo psalo, že organizuje další demonstraci. Tak mě požádal, abych tam šel a referoval mu pak o situaci. Měl jsem stejně v plánu tam jít. Chodil jsem na většinu tehdejších demonstrací.

Z mnoha hledisek to bylo jiné než při předchozích shromážděních. I proto, že to bylo oficiálně pořádáno Svazem mládeže (SSM). V původní pozvánce bylo uvedeno, že průvod půjde z Albertova přes Karlovo náměstí Štěpánskou ulicí do Opletalovy, tedy přes Václavák. To ale svazákům povolovači neschválili a změnili trasu průvodu z Albertova na Vyšehrad.. Na Václaváku se konaly všechny podstatné demonstrace od roku 1918, a toho se schvalovači-zakazovači zalekli.

Byla tehdy mezi lidmi cítit jiná atmosféra?

Určitě ano. Přišlo mnohem víc lidí. Kromě studentů i starší lidé. Někteří měli na svou dobu odvážné transparenty s hesly jako „Konec vlády jedné strany“, „Svobodu!“. Na Albertově mluvili různí řečníci a například akademik Katětov (první děkan matematicko-fyzikální fakulty a v letech 1953–57 rektor Karlovy univerzity, pozn. redakce) měl velmi ostrý projev,

ve kterém se snažil burcovat studenty. Stejně tak student MatFyzu Martin Klíma a další. Zástupce svazáků s projevem plným frází byl naopak vypískán.

Nicméně na Vyšehrad k hrobu Máchy se přece jen došlo

Vyšehradské uličky vedoucí ke hřbitovu se totálně zaplnily. Když pak začala část shromážděných lidí odcházet směrem k metru, tehdy stanici Gottwaldova, vylezl na vyšehradskou zídku John Bok a křičel: „Nebudte srabi, jde se na Václavák!“ Část ocházejících odklonil směrem do centra. Tedy na původně zamýšlenou trasu.

Sešli jsme z Vyšehradu dolů, přes Výtoň do Vyšehradské ulice kolem ministerstva spravedlnosti. Na křižovatce u Botanické zahrady stál policejní kordon. Příslušníci Veřejné bezpečnosti nám zatarasili cestu na Karlovo náměstí. Tlampačem vyzývali, abychom se rozešli. Jenže ti vzadu za námi netušili, co se děje v čele průvodu, a tlačili nás dopředu. Esenbáci s obušky dostali povel a začali nás mlátit hlava nehlava. Opravdu dost surově. Takovou nakládačku jsem nikdy předtím nedostal.

Jak na to reagovali lidé v průvodu?

Ona už panovala bojovnější atmosféra nežli dřív a lidé se nenechali jen pasivně mlátit. Jednomu policajtovi vytrhli obušek, když vtrhl do davu, jinému shodili přílbu. John Bok hlasitě protestoval, tak ho odvěkli na tamní služebnu VB. Spolu s dalšími lidmi jsem vběhl do nejbližšího domu, a když nás nikdo nepronásledoval, po chvíli, když už byl klid, jsme vyšli ven. Průvod mezitím šel jinou trasou, po nábřeží Vltavy, takže jsem už nebyl v jeho čele. Dav se neustále rozrůstal, přidávali se kolemjdoucí. Atmosféra byla na tu dobu zcela nezvyklá, volala se hesla "Miloše do koše", "Nechceme kůl v plotě!". Když jsme prošli kolem Národního divadla a blížili se k Máji, viděli jsme z dálky hradbu z obrněných policejních vozů. Pak byl vidět i policejní kordon. Policisté tlampačem vyzývali k rozchodu. Znenadání se objevil i kordon z druhé strany, za našimi zády. Ten postupoval pomalu dopředu, byli jsme obklíčeni a víc a víc stlačováni na malém prostoru.

Byl jste tam až do konce?

Byl jsem asi do půl deváté večer. Václav Havel mi měl v devět telefonovat domů. Volával z telefonní budky, protože na Hrádečku neměl telefon. Vyrazil jsem tedy Mikulandskou ulicí pryč. Policisté mi v ní třikrát zkontrolovali občanku a zapsali si mne. Jen co jsem došel domů, zvonil telefon. Vylíčil jsem Václavovi, co se vše odehrálo. O brutálním zákroku jsem ještě nevěděl. To jsme se dozvěděli až později v nočních hodinách.

Za jak dlouho jste se pak viděli naživo?

Hned druhý den jak bylo domluveno. V sobotu odpoledne přijel Václav do Prahy a večer jsme šli do tehdejšího Realistického divadla Zdeňka Nejedlého (dnes Švandovo divadlo, pozn. redakce), kde se měla uvádět divadelní koláž, do níž byla zařazena část Havlovy hry Zahradní slavnost. Ovšem už o několik hodin dřív se právě v tomto divadle rozhodlo, že se divadla zapojují do stávk, kterou ráno vyhlásili studenti.

Tehdy se vyrojily spekulace o smrti studenta Šmída

Ano. Tehdy byla složitá doba a probíhaly různé šuškaný o tom, co se vůbec stalo. Dokonce se mluvilo o několika mrtvých, kteří byli tajně odvezeni bůhvíkam, jejich těla tajně spálena a podobně. Situace byla nepřehledná. Do toho přišel do divadla Michael Žantovský, který pracoval pro agenturu Reuters, se zprávou, že byl zabit student MatFyzu Martin Šmíd. Jana Šmídová, která pracovala v redakci Svobodného slova, byla taky v divadle, nám řekla, že je to nesmysl, že její syn Martin spí doma. Ale že existuje ještě jiný Martin Šmíd na Matfyzu.

Setkával se Václav Havel se studenty už před revolucí?

Studenti často chodili za Havlem do bytu a po listopadových událostech samozřejmě kontakty hodně zesílily v ústředí Občanského fóra. Havel totiž sám vyžadoval, aby se účastnili jednání s tehdejší vládou i interních jednání OF. Bylo důležité, abychom táhli za jeden provaz.

Kdo byl z tehdejších studentských vůdců nejvýraznější?

Martin Mejstřík z DAMU byl hodně revoluční, Šimon Pánek (student Přírodovědecké fakulty UK) umírněnější, i když také rázný. Rovněž Martin Klíma z MatFyzu nebo Jan Bubeník (student Lékařské fakulty UK) byli výrazní, byla tu i Monika Pajerová (FF UK), Igor Chaun (FAMU), Pavel Žáček, student žurnalistiky. Bylo jich mnohem víc. A právě studenti byli v tehdejších dějích klíčoví. Nejen, že celé dění odstartovali, ale také jezdili spolu s populárními herci do odlehlejších míst republiky a pomáhali tak prolomit informační vakuum, které na mnoha místech tehdy panovalo.

Změnil se nějak Václav Havel během těch revolučních dnů?

Znal jsem Havla jako spíše plachého introverta se smyslem pro humor, zdvořilého, skromného. V listopadu najednou začal fungovat jako generál. Pro něj byl Listopad vyústěním něčeho, o co usiloval mnoho let. Najednou se na něj všichni obraceli a čekala se od něj rozhodná reakce. A on se musel umět chovat rozhodně, udílet rozkazy a pokyny. Cítil velkou zodpovědnost, která na něj nečekaně spadla.

V těch dobách kolem něj musela být spousta našeptávačů

On jim říkal „hučiči“. Pořád do něj někdo hučel. K tomu mám vzpomínku. V předvečer Vánoc 1989 pořádali bratři Ivan a Václav Havlovi večeři ve svém společném bytě, které jsem se zúčastnil. Václav se tehdy často zlobil, že pořád ti „hučiči“ tohle a támhleto a on musí pořád mluvit, až z toho chroptí.

A tak před večeří sepsal memorandum. Přečetla jej nahlas během večeře Ivanova žena Dáša. Mělo několik bodů, jedním z nich byl bod 18, který zněl asi takto: Když mluví Václav Havel, jsou ostatní laskavě zticha, aby nepřišel o hlas. A potom, když probíhala interní jednání Občanského fóra, někdy zničehonic Havel vykřikl: bod 18, bod 18! Ne všichni však tušili, o co vlastně jde.

Havel obdržel několik čestných doktorátů včetně toho z května 1990 od Univerzity Karlovy. Jak vnímal tato ocenění?

On si jich samozřejmě všech velmi vážil. Ale přistupoval k tomu s pokorou a jistým nadhledem. Na Hrádečku měl takovou „sín slávy“ v chodbičce u WC, kam si věšel veškeré čestné doktoráty, diplomy a ocenění.

Jaké jsou vaše nejsilnější osobní vzpomínky na Listopad 1989?

Těch je samozřejmě několik. Když odstoupil ústřední výbor KSČ, nebo když na Václavák vpochovali dělníci ČKD, generální stávka... To byly určité zlomové okamžiky. Pro mne osobně bylo nejnepříjemnější, když jsem byl zmlácen policajty ve Vyšehradské ulici a nejmotivnější byla volba prezidenta republiky. Vůbec celková atmosféra té doby byla neopakovatelná, nezapomenutelná.

Rezonuje ještě odkaz Václava Havla ve společnosti?

Myslím, že ano. Před několika dny zveřejnil regionální Deník výsledky průzkumu a mne překvapilo, jak velké procento dnešních lidí považuje Havla za nejlepšího listopadového prezidenta. Já osobně se těmto soudům raději vyhýbám, protože přece jen žiju ve své sociální bublině, tedy neznám názory reprezentativního vzorku obyvatel a nebylo by to ode mne úplně objektivní. Řada věcí, které Václav Havel prosazoval, třeba na poli lidských práv či šetrného zacházení s přírodou, je nadčasová. Jsem hluboce přesvědčen, že se jimi mnoho lidí bude i v budoucnu inspirovat a zabývat, že budou i nadále přínosné.